

NA STRÁŽ

Časopis věnovaný vnitřním otázkám československého vojska.

Milý bratře!

Obdivuji Tvůj dopis a navím opravdu, kterou z Tvých otázek zodpověděl bych třeba. Je jich tolik a jsou to vesměs věci, které dnes znepokojují téměř všechny naše vojáky. Budu je proto zodpovídat jednu po druhé, pokusím se vyloučit vše tak, jak to vidím sám, a doufám, že u Tebe bude tolik dobré vůle, abychom si navzájem porozuměli.

Stěžuješ si na chyby. Ano staly se a dějí se chyby. Avšak ty chyby nestaly se teprve včera. Staly se hned na počátku našeho odboje, a jelikož nemohli jsme se dosud dostat z toho nezdravého prostředí, jich důsledky počítáme ještě dnes. Chyba byla, že jsme neměli valkých politiků i vojenských organizátorů, chyba byla, že jsme dosti neznali Rusko a že na zodpovědných místech v Rusku nesadeli vždy lidé dost zkušeni a pečliví, kteří by rozuměli a přáli naší akci. Chyba byla, že jsme do vojska nemohli přijít všichni najednou, že jsme přicházeli po částech, každý s jinou představou o něm, a každý s jinými požadavky k němu. Chyba byla, že jsme si začali říkat „bratři“, ačkoliv bratrství chápali jsme každý po svém a opravdovým bratrem nedovedl býti téměř nikdo. Chyba byla, že ne všichni naši vojáci dovedli po vojensky poslouchat a ne všichni naši důstojníci dovedli po vojensky velet. A tak bych mohl vypočítávat dále.

Co však z toho plyne pro nás? Měli tehdy ve čtrnáctém roce lidé, kteří nechtěli se býti ani velkými politiky ani vojenskými organizátory, sčítati ruce v křesle a sednouti si za pec, jako to udělali někteří? Kому by tím byli prospěli? Měli bychom dnes samostatnost, kdybychom byli sestupovali do vojska po částech, když jsme nemohli přijít všichni najednou? Neměli! A tak to jde dále. Chyby dělá každý z nás a při tom každý je vidí pouze u druhého. Každý volá po nápravě a nikdo nechce začít s nápravou sám u sebe. A přece

I při těchto valkých nedostatcích byli jsme schopni velkých činů, které uředly v obdiv celý svět. Jak to bylo možné? Protože v nás byla víra, stáli jsme těsně vedle sebe, měli jsme se rádi a pomáhali jsme jeden druhému. Mezi námi byla jistá vzájemnost. Tam, kde si nevěděl rady rozum gesserův, vystupovala do popředí odvaha vojáka, a kde kolísala tato odvaha, byla rozvaha a chladnokrevnost velitelská. Nabýti zezručného pluk. Švece, mohlo to být na Volze a u Samary všelijaké. Na to se nemá zapomínat. I lidé stojící dnes na zodpovědných místech dělají chyby, ale bez chyb nebudou ani ti, kteří by přišli po nich.

Macho v tom směru nedá se očekávat ani od lidí z vlasti, protože nejsají zdejší poměry. Vidíš tedy, že záchraze můžeme hledati pouze sami v sobě. Staly-li se jisté chyby, je potřeba společně působit k tomu, aby byly napraveny a celak aby trpěl tím co nejméně. Budeme-li za každou chybu utápět jeden druhého, vydáme se v nebezpečí, že se nakonec utopíme všichni, a to snad nechceme. Každý však musí se snažit sám u sebe, aby chyboval co nejméně, a všichni musíme stále vyhledávat chyby, které by nás sblížovaly a ne rozváděly. Promluvíme si o nich příště.

Tvůj K. T.

Dr. Raše:

Pro domo nostra.

V únoru t. r. napsal a vydal ředitel epidemio-bakteriologického výzkumného ústavu major zdrav. služby dr. Růžička „Věstník Zdravotní“, v němž podrobil přísné kritice celou organizaci zdravotní služby v československé armádě, celé vedení její i náčelníka Zdravotního odboru Voj. správy M. V., stojícího v čele celé zdravotní služby.

Pouěvadž proti majeru zdr. sl. dru Růžičkovi bylo zavedeno soudní vyšetřování, nereagoval jsem na jeho kritiku. Dnes po

skončeném soudním řízení*) pokládám za nutné, protože „Věstník Zdravotní“ byl rozeslán všem částem a v nich vzbudil mnoho rozruchu, dává vysvětlení k jednotlivým bodům jeho hlavních obvinění.

1. Dr. R. vytýká, že v částech je nedostatek zkušených lékařů a naopak, že oni sedí ve vrchní administrativě bez přímé lékařsko léčitelské práce.

Podle příkazu OČSNR č. 1319, § 6. jest hlavní zásadou, aby fronta byla obsazena českoslov. zkušenými a zdravými lékaři**), nemocnice specialisty a příkomanovanými ml. mediky. To se děje. V částech musí býti lékaři zdraví, kteří mohou nésti štrapače polní služby, umějí léčit lehčí formy nemocí, umějí rozpoznat, patří-li nemoc do nemocnice nebo může-li se léčit u části, dají první pomoc (převazy atd.). Plukovní lékař vedle toho vede administrativu a léčení v ošetřovně. Vlastní léčení vážných nemocí je možné jen v nemocnicích, a tam patří specialisté a cizí lékaři (kteří v částech přirozeně služby nésti nemohou).

Ve vyšší administrativě musí býti lidé, kteří mají za sebou určité zkušenosti vojské zdravotní služby jak doma, tak i zde. To se u nás děje: ze 147 doktorů a mediků jest zaměstnáno dnes 9 ve vyšší administrativě, ostatních 89 doktorů*) českoslov., 19 cizích a 80 mediků jest u částí a v ústavech.

To je ve všech armádách a musí to tak býti. Bez řádně vedené administrativy není zdravotní služba (jako i žádná jiná) možná.

Právě tak, jako vedle důstojníků vykonávají službu strojovou přímo v částech, musí býti i strojovní důstojníci ve štábech a v tylových ústavech vedoucí administrativu — dávají se tam na vyšší místa ti, kteří službu v částech prodělali.

2. Dr. R. vytýká, že se místa vyšší administrativy obsazovala bez ohledu na odbornou znalost, že to je sinekura, že to značí hříšné pohrávání se zdravím bratří i něco horšího ještě.

Na místa ta byli naznačeni starší lékaři v armádě naší (příp. i dříve v rakouské) déle sloužící, prodávající službu u částí a v ústavech a ukázavší organizační schopnosti. (Dr. Konopásek, 46 r., býv. rak. akt. lékař, dr. Foustka, 46 r., v armádě od r. 1913, dr.

*) Dr. Růžička byl odsouzen k 1 měsíci vězení, jež může býti zaměněno 600 rub. pokuty.

***) Pod jménem lékař (vrač) rozumí se doktoři i medici.

*) Mezi nimi 9 chirurgů, 6 venerologů, internistů, oční specialisté atd.

Raše 47 r., dr. Pánek 45 r., dr. Gírša vůbec vojákem naší armády nebyl, ale byl pověřen v Kyjevě Masarykem k jednání finančně-politického rázu. Po přibytí pak do Vladivostoku vedl jednání se spojenci jako člen OČSNR. Na sjezdu vojska byl zvolen správcem Zdrav. odboru, kterýžto úřad nemohl pro svou důležitou práci přijmouti a naznačil za sebe svého pomocníka, který též OČSNR byl jmenován.

Za pomocníky vyšších administratorů jsou naznačeni lékaři, kteří dleho byli v poli nebo ne zcela zdraví (dr. Klega prodělal celé tažení s úderníky), MUDr. Prášek byl u části od 1914 roku, dr. Karas (49 r.) byl chorý. Tedy 9 ze 147 lékařů (resp. z 89 českoslov. doktorů) bylo na místech administrativních a to nazývá dr. R. do nebe volajícím křičem na zdraví našich bratří, na němž nechce brát účasti mlčením.

3. „Není žádné pochybnosti, že řádný a energický odborník ve zdravotnictví stačí s pomocí 2 lékařů na vrchní vedení“ (totiž dr. Růžička). Z té věty je vidět, že dr. Růžička nemá o administrativě voj. služby vůbec a zdravotní zvláště, správného ponětí. To se vysvětluje tím, že dr. R. sloužil ve vojsku jen asi rok v míru (a to skoro výlučně, jsa v Praze, zaměstnával se na uni-versitě, nestaraje se mnoho o voj. službu) a krátký čas na posici, a přišel do českoslov. armády až v červnu r. 1918 (byl krátký čas ordinátorem v nemocnici v Čelabinsku a několik dní doč. velitelem nemocnice v Jekatěrinburgu) neměl příležitosti do věci se zapracovati. Věští zdravotní službu v armádě se 3 divísemi s velkým tylem, se sanitními vlaky, nemocnicemi tak po domácku, to by se asi nepovedlo nikomu, tím méně člověku věci neznalému. Konečně jen „řádný a energický odborník ve zdravotnictví“ by také nestačil na vedení i při nynější organizaci (9 administrátorů).

Vojenská hygiena je pouze část zdravotní služby vojenské. Do té patří i léčení, i hygiena, i operativní vojenské výkony (umístění převazičů, nemocnic, transporty) i služba voj. disciplinární i administrativní.

A v naší armádě k tomu ještě přistupuje požadavek vědomé součinnosti všude, kde toho bylo potřeba, v revolučním boji proti Rakousku. Dnes snad tak už ne, ale dříve ano.

Konečně je otázka, je-li Dr. R. řádný a jediný odborník ve zdravotnictví.

Dr. Růžička byl profesorem zdravotnictví na české universitě, přednášel školní hygienu. Ale 5 let do války a 4 léta za války

byl praktickým lékařem, jako my ostatní. Vědeckou prací v pravém slova smyslu se v tu dobu nezabýval, nemaje při venkovské praxi na to času a vědeckých prostředků.

4. „Ano, je-li v armádě univ. professor zdravotvědy . . . , jedině on patří na vedoucí místo.“

To je zas omyl. V rak. armádě (i v jiných) byli professoři hygieny řaditelé i polních bakteriolog. ústavů (na př. prof. Kučera ze Lvova), a v čele celé služby byl buďto starý administrátor, nebo jak vidíme nyní ve vlasti, prof. chirurgie dr. Jedlička který si už dříve získal velké zkušenosti ve vojenské medicíně v balkánské válce, v níž dal popud k organizaci české lékařské pomoci válčícím Slovákům. Tedy zas ne prof. hygieny Kabrhel, ale prof. Jedlička.

5. Že chirurgové musí sedět v kancelářích a psát bumagy a nemohou se věnovat spec své práci — to není tak. V komisích, zvl. invalidních bylo nutno, aby byl odborník chirurg (v úrazových jsou to také specialisti a profesoři). Pro bumagy má celou kancelář; on má však vrchní dohled nad celou správou nemocnice a i zodpovědnost. Na takovém místě je Dr. Haering. Ostatně v naší armádě není jen jeden odborník zdravotvědy. Hygienou vojenskou, zde boj s epidemiemi, ovládají prakticky všichni naši lékaři. Učili se tomu na universitě a zvláště v zajetí měli příležitost prakticky se doučit. Vedle toho Dr. Staněk (býv. okr. fysik), Dr. Jindra, Dr. Reichel, Dr. Urbánek a j. zabývali se i dříve speciálně touto vědou.

6. Že venerikové jsou napolo bez lékařské pomoci. Dr. Růžička nebyl ve venerických nemocnicích a nesloužil v žádné naší části. Jak to mohl vědět? Všichni venerici měli lékařskou pomoc a dnes, kdy je možno je všechny umístiti v nemocnicích a máme dostatečně léků, mají takovou pomoc, jako nikdy a nikde za těch poměrů by jí neměli. Že mnozí nemocní jsou nespokojeni, nařikají, hubují — obviňují lékaře — to není nic nového. To se děje doma také i v těch nejlepších nemocnicích a sanatoriích. A nemáme jim to za zlé. Nerozumí tomu někdy, co se dá dělat a co ne, co se musí dělat a co se nesmí dělat. Ale lékař, než takové těžké, demagogické obvinění pronese, má se aspoň informovat, jaké byly příčiny, nebylo-li vždy všechno tak, jak by to bylo snad možné v době míru, v Evropě, kde je všecko na dosah ruky.

A uslyšel by, že strojiti nemocnice, shánět francouzský salvarsan, léky z Japonska

a j., kdy je vojsko v stálém pohybu, a kdy se poměry denně mění, a spojení i telegrafické i vlakem je přerušeno — není tak lehké, jak se to napíše. A hodit kamenem po lékařích při té náladě, jaká byla a je u nervosních nemocných, zvl. veneriků, je lehké, ale také nesvědomité. Boj proti vener. nemocem se u nás vedl a vede se zrovna tak s malým úspěchem jako u druhých armád. Zůstane nám tedy jedno — nemocné léčit. A to se děje. A děje se to svědomitě, bez šetření peněz i námahy od posledního ošetřovatele až ku velitelům nemocnic.

7. My, lékaři, se díváme na venerika jako na jiného nemocného. Jiná otázka je, jak veliký počet venerických nemocí působí na stav armády i na finance. Proto rozkaz gen. Štefánika čís. 523 je rozkaz vojenský a ne lékařský. (Platu veneriků se užívá ku hrazení částí obromných výloh s jich léčebním spojených.)

Dr. Růžička ve svých řečech i ve Věstníku se staví do pozice mučedníka za své protivládni jednání. Není tomu tak. O protivládni činnosti Dr. Růžičky před válkou i ve válce ničeho nevím. Do Velimi odešel z Prahy, protože pro neudavší se podnik, v němž byl finančně angažován, byl v položení hmotném velice stísněném, a chtěl řádně žít svou rodinu. To mu každý z nás schvaloval — ale nesmí nyní vykládat svůj odchod z Prahy jinými (politickými) důvody. Jeho ženě se nevede hůř než všem našim ženám. A nepotřeboval se obracet přes konsuláty k býv. rak. vládě o podporu jeho ženě, která dostávala doma jeho plat. Jiným ženám a rodinám bratří i moji se vedlo v ohledu tomto daleko hůř. (Pokrač.)

Aby bylo jasno

Četné dopisy docházející nás z částí dokazují, že náš list uvítán byl našimi bratry příznivě a těší se značné pozornosti. Je mnoho dopisů, za které jsme skutečně vděčni, ale jsou také takové, které působí dojmem, že byly psány ve chvílkové náladě a slova, v nich uvedená jsou frásí, která se řekne ale za kterou se nestojí. Konečně jsou některé dopisy velmi pěkné, ale nepodepsané a proto málo radostné. Obyčejně voják mluví otevřeně a přímo, stojí za tím, co řekl, a podepíše se pod tím, co napsal, ať je to příjemné, nebo nepříjemné. To je mužné! V opačném případě pisatel prozrazuje jen nedostatek občanské a v našem případě i vojenské statečnosti a odvahy.

Někteří bratři za každou cenu museli najít v listu háček a shledali, že na něm není uveden redaktor! Je zajímavé, že si těchto věcí nevšimli také u jiných našich listů a publikací. Nepodepsal jsem se na list jednak proto, že to při našich publikacích není zvykem, a také proto, že uveřejněné články byly většinou podepsány.

Hlásil jsem se však k zodpovědnosti za list ve svých „poznámkách“ uveřejňovaných v minulých číslech a bratři, kteří nebyli již předem zaujati, vyčetli to zcela dobře. Dalo by se to tím spíše očekávat od „Dvanáctky“.

Jsou i tací bratři, kteří předem zrazují vojáky, aby nám nic nepsali, že to stejně neuveřejníme. Zdůrazňujeme tedy znovu, že každá věc, má-li být v listu uveřejněna, musí být zaručena a doložena. Nechceme potlačovat žádný projev, tak jako si nedáme vzít právo, abychom k projevům, s nimiž nesouhlasíme, uvedli své poznámky a řekli o nich svůj názor. Pisatelům, jichž věci neuveřejníme, odpovídáme dopisy, v nichž uvádíme důvody, proč jsme tak neučinili.

Vedle osvětových kroužků zaslali jsme list do prodeje také jednotlivým bratřím v částech. Dva z nich zásilku vrátili: jeden s poznámkou „neobjednal“, druhý proto, že „nesouhlasí s obsahem listu“. Zároveň došlo mnoho žádostí jednotlivých bratří, aby jim bylo posíláno více výtisků, ti se jistě přičiní o rozšíření listu mezi našimi bratry.

Uvádíme toto proto, aby naši bratři mohli si učinit představu o tom, jak je náš list přijímán a aby bylo jasno na všechny strany. Nejde nám ani o chválu, ani o osoby, nýbrž pouze a jedině o věc. Chceme mluvit o našich vzájemných otázkách klidně, bez zaujatosti a chceme svědomitě hledati cesty k nápravě, kde je náprava potřeba, aby naše vojsko zůstalo celistvé a silné a bylo i nadále mocnou operou našeho mladého státu. Ti kdož zůstali věrni zásadám našeho vojska a mají ho rádi, budou nás v tomto snažení podporovat.

Turek.

Držím za nejsvětější povinnost, kterou každý Slavjan sobě, historii světa a člověčenstvu podlužen jest, jednati tak, aby se Slavjan po tolikých svárlivých a prázdnych tisíciletích, studem již více pyšiti nemusel, vejda do svatyně dějin evropských národů a abysme ukázali žalujícímu na nás člověčenstvu, že ještě nemá příčiny cele zoufati nad námi.

Jan Kollár, 1846.

Nepravdivé zprávy. Bratr Bleha sděluje nám z Bolotné rozšířené tam zprávy: Delegáti prý se nepokoušeli navázat styky s francouzským plukovníkem Manu (o čemž jsme napsali ve 2 čísle), sami prý dali arestovat Abelesa, Valdhausera a Felixe. Tyto zprávy jsou nepravdivé.

U plukovníka Manu byla 5-ti členná deputace delegátů a nebyla jim přijata. Pluk. Manu žádal generálního ubytovatele o sarkročení, aby nebyl obtěžován.

Ravněž tak není pravda, že delegáti o své újmě dali arestovat Abelesa, Valdhausera a Felixe. Nemohli tak učiniti již proto, že k tomu neměli nejmenšího práva a žádný náš soud ani tribunál nemohla je z jejich ruky přijmout, protože do svévolných arestů jsme ještě nedošli a bohda nikdy nedojdeme.

Ze st. Čeremchevo sděluje nám br. Štánek dne 1. července, že se tam udržují zprávy, že z internovaných delegátů 3 se „ztratili“, t. j. byli tajně odstraněni. Žádali jsme velitele města o vysvětlení a ten kategoricky prohlásil, že to není pravda a že takové zprávy jsou provokací.

O delegátech Podle rozkazu generála Janina delegáti byli vyšetřováni, kdo z nich dopustil se vojenských zločinů. V tomto vyšetřování zůstali na právech internovaných, t. j. zadržovaných, a měli určité svobody, takže docházeli i do města. Delegáti však používali této svobody k další rozvrátě činnosti a na konec dne 12. července o 2. hod. odpoledne tři z nich: Skála, Svoboda a Kováčik utekli. Skála a Svoboda vrátili se však večer po 6. hod.; Kováčik vrátil se teprve v neděli večer. Skála a Svoboda potrestáni velitelem posádky 5ti denním přísným vězením a internace delegátů byla rozšířena.

Sběhové v našem vojsku. V evidenčním oddělení zaregistrováno bylo k 1. únoru 1942 sběhů K 1. červnu počet tento vzrostl o 468 případů. Deserce byla největší při odchodu našeho vojska z Ukrajiny, nejmenší počet byl v měsíci květnu t. r. — 9 případů. Celkem je pozorovati, že deserce v našem vojsku klesá a se živějším stykem s vlastí bude jistě stále menší.

Z vydavatelstva. Za zaslání výtisků časopisu „Na stráž“ účty posílat nebudeme. Žádáme osvětové kroužky i jednotlivé bratry, aby vždy po obdržení zásilky peníze za prodaná čísla zaslali přímo pokladně Inf. osvět. odboru M. V., Irkutsk, Bolšaja 17. Neprodaná čísla vraťte, neobdržaná reklamujte!

Hlavní název: **Na stráž**

Vydavatel: **Informačně osvětový odbor ministerstva vojenství**

Vydáváno v letech: **1919 - 1920**

Číslo ročníku: **1**

Číslo výtisku: **5**

Datum vydání čísla: **17.7.1919**

Identifikátor ISSN: **2223-0033**

Stránky: **[1], 2, 3, 4**